

گذشته و آینده قبرس

قریب هشت قرن تحت سلطه امپراطوری بیزانس بود و در همین دوران تمدن یونان و زبان یونانی در این جزیره رسوخ یافت و کلیساها و صومعه های تاریخی قبرس بیشتر در همین دوران بنا نهاده شد .

نفوذ ترکها در قبرس بسال ۱۵۷۰ با هجوم سربازان امپراطوری عثمانی بر این جزیره آغاز میشود . تسلط امپراطوری عثمانی بر قبرس با خشونت و خونریزیهای بسیار همراه بود - و از آنجمله در شهر «فاماگوستا» کدر حمله اخیر نیروهای ترک به قبرس صحنه بمبارانها و زدو خوردهای خونین بود، سربازان عثمانی پس از کشتار مدافعان شهر پوست فرمانده نیروهای مدافع را کنده و پاکاه انباشته و بدور شهر گرداندند .

پس از تصرف قبرس از طرف سربازان عثمانی قریب سی هزار سرباز عثمانی با خانواده های خود در این جزیره مستقر شدند و اکثریت آنها پس از فراغت از خدمت نظام هم به کار کشاورزی و کسب و تجارت در قبرس پرداختند . یکصد و بیست هزار نفر سکنه ترک فعلی قبرس که در حدود ۱۸ درصد کل جمعیت این جزیره را تشکیل میدهند بازماندگان همان سربازان و خانواده های آنان میباشند .

قبرس ، این جزیره کوچک و زیبا و خوش آب و هوا که کمی بیش از ۹ هزار کیلومتر مربع (در حدود یک چهارم استان گیلان) مساحت دارد و جمعیت آن بموجب آخرین سرشماری از ۶۶۰ هزار نفر تجاوز نمی کند در طول تاریخ یکی از مراکز رقابت قدتها و کشمکش بین امپراطوریهها بوده و مبارزه بر سر تصاحب آن به هزاران سال قبل از میلاد مسیح میرسد .

قبرس که در انتهای شرقی مدیترانه بفاصله هفتاد کیلومتری سواحل جنوبی ترکیه و یکسده و هفتاد کیلومتری غرب سواحل سوریه و لبنان قرار گرفته بملت نزدیکی به کانال سوئز و مدخل دریای سرخ از نظر نظامی و سوق الجیشی نیز اهمیت زیادی دارد و در طول تاریخ طولانی و پرماجرای خود قربانی همین موقعیت جغرافیائی حساس و استثنائی شده است . قبرس بموجب اسناد و مدارک تاریخی در حدود چهار هزار سال قبل از میلاد مسیح مسکون شده و یونانی ها نخستین ملت متمدنی بودند که در حدود ده سال قبل از میلاد مسیح به این جزیره قدم نهادند ، قبرس سپس بترتیب بوسیله فنیقی ها ، مصریها ، آشوریها و ایرانیها اشغال شده تا اینکه بسال ۳۳۳ قبل از میلاد اسکندر کبیر این جزیره را بنصرف خود در آورد . پس از سقوط اسکندر ، قبرس

قبرس در چند سطر

مساحت : ۹۳۵۰ کیلومتر مربع

جمعیت : ۶۶۰،۰۰۰ نفر (۵۲۰،۰۰۰ یونانی ۱۴۰،۰۰۰

ترک و بقیه ارمنه و سایر اقلیت های
مذهبی)

مذهب : اکثریت یونانی ارتدوکس مسیحی - اقلیت
ترک مسلمان

منابع درآمد : نوری - محصولات کشاورزی (۶۰ درصد

صادرات) و منابع معدنی (۳۰ درصد
صادرات)

۵ در صورتیکه طرح تقسیم قبرس طبق نظر

ترکها عملی شود و قسمت اشفالی ترکیه در شمال

در اختیار ترکهای قبرس قرار بگیرد مهمترین مراکز

توریستی قبرس به ترکها تعلق خواهد گرفت و نیمی

از منابع اولیه کشاورزی و معادن قبرس هم در اختیار
اقلیت ترک خواهد بود .

تسلط عثمانی ها بر جزیره قبرس تا اواخر

قرن نوزدهم - یعنی پیش از سه قرن دوام یافت

تا اینکه با آغاز دوران ضعف و سقوط امپراطوری

عثمانی ، انگلیسیها که در اواخر قرن نوزدهم

بزرگترین قدرت دریائی زمان را بوجود آورده

بودند برای در دست داشتن پایگاهی در شرق

مدیترانه و مدخل کانال سوئز در صدد تصرف

قبرس برآمدند و در سال ۱۸۷۸ با توافق

سلطان عبدالحمید ثانی فرمانروای وقت امپرا -

طوری عثمانی اداره امور این جزیره را بدست

گرفتند. در آغاز جنگ اول جهانی انگلستان

به بهانه همکاری سلطان عثمانی با آلمان قرارداد

های خود را با سلطان عثمانی لغو کرد و جزیره

قبرس را رسماً ضمیمه امپراطوری خود نمود .

تسلط انگلستان بر جزیره قبرس تا پایان

جنگ جهانی دوم تقریباً بدون هیچ مشکل و درد

سری ادامه داشت تا اینکه در نخستین سالهای

بعد از پایان جنگ نطفه مقاومت در برابر سلطه

هفتاد ساله انگلستان بر این جزیره شمع گرفت

و اسقف مایکل موسکوس رهبر مذهبی جزیره

که نام «ماکاریوس» بر خود نهاده بود با همکاری

یک افسر یونانی بنام ژرژ گریواس نهضتی بنام

اِئو کَا EOKA بوجود آورد که مخفف کلمات

یونانی «سازمان ملی مبارزان قبرس» بود.

شمار نهضتی که ماکاریوس و گریواس بوجود

آوردند انوسیس ENOSIS یا پیوستن به

یونان برد ، ولی این شعار اقلیت ترک قبرس

را که تحت سلطه انگلستان از حقوق مساوی در

در برابر یونانیهای قبرس برخوردار بودند

بشدت نگران ساخت و در برابر سازمان «اِئو کَا»

که سرعت اوج میگرفت ترکهای قبرس نیز

نهضت مقاومتی بوجود آورده و در مقابل شعار

انوسیس یا الحاق به یونان شعار «تقسیم»

قبرس بین ترکها و یونانیها را عنوان کردند .

انگلیسیها بر اساس شعار قدیمی استعماری

تفرقه بیانداز و حکومت کن آتش اختلاف بین

یونانیها و ترکهای قبرس را دامن زدند، ولی

با مسلح شدن افراد هر دو طرف و آغاز زد و

خوردنهای خونین بین چریکهای یونانی و ترک

وضع غیر قابل تحملی بوجود آمد و انگلیسیها

که بیشتر از توسعه نهضت اِئو کَا بیمناک بودند

در سال ۱۹۵۶ با دستگیری و تبعید اسقف

ماکاریوس به جزیره «سی جیل» در صدد درهم

شکستن این سازمان برآمدند، اما با دستگیری و

تبعید ماکاریوس مبارزه یونانیان قبرس علیه انگلستان

شدت وحدت بیشتری یافت و پس از چهار سال

نبرد که به قتل صدها نفر از سربازان و اتباع

انگلیسی در قبرس انجامید، انگلیسیها با اسقف

ماکاریوس در باره تشکیل یک حکومت مستقل

قبرس به توافق رسیدند و در سال ۱۹۶۰

استقلال قبرس تحت شرایطی که انگلستان وترک

و یونان اجرای آنرا تضمین کرده بودند اعلام

گردید .

ماکاریوس با قبول شرایطی که برای

استقلال قبرس پیشنهاد شده بود در واقع شما

« انوسیس » یا الحاق به یونان را کنار گذاشت

در اواخر سال ۱۹۶۳ ترکها بمنوان اعتراض بدروش ماکاریوس دولت پارلمان قبرس اترك گفتند و جنگ بين جوامع ترك و يونانی قبرس اذسر گرفته شد.

شدت جنگ بين ترکها و يونانیها و خطر مداخله نظامی ترکیه و يونان پای نیرو های سازمان ملل متحد را به قبرس کشانید و نیروی دو هزار نفری سازمان ملل متحد که ابتدا پسرای يك مأموریت سه ماهه بمنظور جلو گیری از ادامه زد و خورد بين ترکها و يونانیها به این جزیره آمده بودند پراثر ادامه اختلاف بين دو جامعه يونانی و ترك در این جزیره باقی ماندند .

حضور نیروهای ملل متحد در قبرس بدون اینکه مشکل اصلی این کشور را حل کند از توسعه اختلاف ترکها و يونانیها جلو گیری میکرد ، بهمین جهت در عرض دهسال که از استقرار نیرو های ملل متحد در قبرس میگذرد ، جوامع يونانی و ترك با اینکه هر يك سازمان نظامی مستقل و نیروهای مسلح جدا گانه ای دارند جز دمورد انگشت شمار از جنگ و جدال با یکدیگر خود - داری کردند و این همزیستی مسلحانه در صورت ادامه حکومت اسقف ماکاریوس نامدتی نامحدود و حداقل تا پایان مدت عمر یا دوران زمامداری اوقابل دوام بود .

ماکاریوس ، شاید تنها سیاستمداری بود که میتواندست بانوعی بدبازی در صحنه سیاست وضع موجود قبرس و استقلال این کشور رادر برابر مدعیان مختلف حفظ کند .

در مدت چهارده سال زمامداری ، ماکاریوس همواره از طرف هواداران ژنرال گریواس و

و بهمین جهت در آستانه استقلال قبرس از طرف سرهنگ گریواس و یاران قدیم خود در سازمان اموکا به خیانت متهم شد ولی ماکاریوس که خود طرفداران زیادی در میان يونانیان قبرس داشت بی اعتنا به دشمنی و مخالفت طرفداران متمصب الحاق به يونان راه خود را دنبال کرد و بر اساس قانون اساسی جدید قبرس بمنوان نخستین رئیس جمهوری این کشور برگزیده شد .

اصولی که برای اعلام استقلال قبرس و تشکیل حکومت واحدی از يونانیها و ترکهای قبرس پذیرفته شد این بود که رئیس جمهوری قبرس از يونانیان و معاون رئیس جمهوری از ترکها انتخاب شود و ترکها که بیش از هجده درصد سکنه قبرس را تشکیل نمی دهند سی درصد کرسیهای پارلمان و پستهای کابینه قبرس را در اختیار داشته باشند انگلیسیها در مقابل موافقت با استقلال قبرس دو پایگاه نظامی در شرق و غرب قبرس بدست آوردند و ترکها و يونانیها هم تحت یکی از مواد قرارداد استقلال قبرس حق مداخله برای حفظ حقوق ترکها و يونانیهای جزیره را بدست آوردند (۱)

بموجب قرارداد استقلال قبرس ترکها مقام معاونت رئیس جمهوری و سی درصد کرسیهای پارلمان قبرس را در اختیار گرفتند ، لیکن ماکاریوس در تقسیم پستهای کابینه و مقامات دولتی بين يونانیها و ترکها ، وزارتخانه ها و مقامات کم اهمیت را برای ترکها در نظر گرفت و همین امر موجب بروز اختلافات تازه ای بين ترکها و يونانیها بقبرس شد ، بطوریکه

۱ - ماده چهارم قرارداد تضمین استقلال قبرس که ترکیه مداخله نظامی خود را در قبرس بوسیله آن توجیه کرده به این شرح است :

« در صورت قصص تهدیدات ناشی از این قرارداد انگلستان ، يونان و ترکیه مشترکاً اقداماتی بمنظور اجرای مفاد قرارداد بعمل می آورند . در صورتیکه موجبات يك اقدام مشترک و هماهنگ برای جلوگیری از قصص مفاد قرارداد فراهم نباشد هر يك از سه کشور نامبرده حق اقدام مقتضی در جهت برقراری حقوق ناشی از این قرارداد را محفوظ میدارند . »

فهرست الحاق قبرس به یونان در معرض تهدید قرار داشت و سازمان جدید «ائوکا» که بنام «ائوکا-ب» معروف شده است رسماً قتل ماکاریوس را بعنوان یکی از هدفهای اصلی خود اعلام کرده بود، اما فعالیت این سازمان علیه ماکاریوس خود یکی از عوامل تثبیت قدرت و حکومت او بشمار میرفت، زیرا اثرکهای قبرس و دولت ترکیه با همه عدم رضایتی که از ماکاریوس داشتند او را بر مخالفانش ترجیح میدادند و اقدامی در جهت تضعیف حکومت وی بعمل نمی‌آوردند.

از زمان روی کار آمدن رژیم نظامی در یونان بخصوص پس از تغییراتی که در سال ۱۹۷۳ در ترکیب این حکومت روی داد روابط ماکاریوس با حکومت آتن رو به تیرگی نهاده بود، اما هیچکس گمان نمیکرد که رهبران نظامی یونان در مخالفت با ماکاریوس تا سر حد ترتیب توطئه‌ای برای سرنگون ساختن وی پیش بروند ماکاریوس که سیاستمداری بسیار تیزهوش بود در ماههای اخیر به وجود تحریکاتی علیه خود از طرف افسران یونانی مقیم قبرس پی برده و بهمین جهت رسماً از دولت یونان تقاضای فراخواندن این افسران را کرده بود، اما رژیم نظامی یونان بجای فراخواندن این افسران، بردامنه تحریکات خود علیه ماکاریوس افزود و امروز دیگر برای هیچکس تردیدی باقی نمانده است که توطئه برکناری ماکاریوس از طرف رژیم نظامی سابق یونان ساخته و پرداخته شده بود.

بزرگترین اشتباه - یا بهتر بگوئیم حماقتی که رژیم نظامی سابق یونان در طرح توطئه کودتا علیه ماکاریوس مرتکب شد تعیین يك تروریست بدنام و يك دشمن شناخته شده ترکهای قبرس بنام نیکوس سامپسون بجانشینی ماکاریوس بود. سامپسون که يك قاتل حرفه‌ای است و حداقل ۲۶ نفر را در عملیات تروریستی خود

علیه انگلیسها و ترکها بقتل رسانده است قتل ماکاریوس را هم در صدر نقشه کودتای ۱۵ ژوئیه (۲۴ تیر) قبرس طرح کرده بود، ولی ماکاریوس بطرزى معجز آسا از مهلکه جان سالم بدربرد و دوز بعد از کودتا از لندن سر درآورد.

رژیم نظامی یونانیان در توطئه ای که برای سرنگون ساختن ماکاریوس طرح کرده بود عکس العمل ترکیه را در برابر این کودتا دست کم گرفته و در این محاسبه شابد روی حمایت آمریکا از نقشه کودتا پیش از اندازه تکیه کرده بود. ولی واکنش ترکیه خیلی جدی و سریع بود: بلند - اجویت نخست وزیر ترکیه بلافاصله پس از وقوع کودتا در قبرس برای مذاکره با رهبران انگلستان (که یکی از سه کشور تضمین کننده قرارداد قبرس است) رهسپار لندن شد و همزمان با ورود ماکاریوس به لندن مذاکراتی با هارولد ویلسون نخست وزیر انگلستان انجام داد. اجویت از ویلسون خواست که انگلستان و ترکیه مشترکاً بموجب ماده ۴ قرارداد تضمین استقلال قبرس در این کشور مداخله کنند، ولی انگلستان این پیشنهاد را رد کرد و اجویت که دست خالی از لندن بازگشت بود پس از مشاوره با رهبران نظامی ترکیه دستور مداخله نظامی ترکیه را در قبرس صادر کرد.

سر بازان ترکیه با تجهیزات کامل نظامی بامداد روز بیستم ژوئیه (۲۹ تیر ماه) در بندر «کیرنیا» واقع در شمال قبرس پیاده شدند و دستور شورای امنیت را برای قطع عملیات نظامی و اعلام آتش بس پس از تصرف کامل این بندر و حومه آن بموقع اجرا گذاشتند. پیاده شدن سر بازان ترکیه در قبرس موجب برکناری سامپسون از ریاست حکومت جدید قبرس و انتصاب «کلریدس» رئیس مجلس ملی قبرس

خود را از سازمان پیمان آتلانتیک فرا خواند و این تنها حربه‌ای بود که یونان می‌توانست از آن برای اعمال فشار بر آمریکا استفاده کند.

اختلاف بین ترکیه و یونان و خروج نیروهای یونان از سازمان پیمان آتلانتیک در جناح شرقی این سازمان شکاف بزرگی بوجود آورده و برای پر کردن این شکاف و باز گرداندن یونان به سازمان دفاعی آتلانتیک باید رضایت حکومت آن پنج‌حوی جلب شود ولی هر اقدامی از طرف آمریکا در جهت جلب رضایت یونان در شرایط فعلی موجب عدم رضایت ترکیه خواهد شد. ترکیه از هم اکنون از بعضی هم‌پیمانان خود در سازمان آتلانتیک بخاطر حمایت آنها از یونان ناراضی است و اگر این عدم رضایت با اعمال فشاری از طرف آمریکاییان قزونی یابد ترکها هم از حربه تهدید خروج از پیمان آتلانتیک استفاده خواهند کرد.

بطور خلاصه با وضع پیچیده‌ای که در شرق مدیترانه بوجود آمده آینده قبرس بسیار تاریک و مبهم بنظر میرسد. قدم مسلم اینست که ترکها پس از اشغال نظامی شمال قبرس و بجان خریدن همه واکنش‌های نامطلوب جهانی آن، بدون گرفتن امتیازات مهمی در مورد آینده قبرس این جزیره را ترك نخواهند گفت و حداقل امتیازی که مورد نظر آنها است استقلال جامعه ترکهای قبرس در کادریک حکومت فدرال در این کشور میباشد، در غیر این صورت دولت ترکیه نقشه تشکیل یک حکومت مستقل ترك در شمال قبرس یا انضمام مناطق اشغال شده این جزیره را بخاک ترکیه دنبال خواهد کرد و در هر حال وضع گذشته قبرس و سیستم حکومتی که بموجب اعلامیه استقلال قبرس در سال ۱۹۶۰ در این سرزمین بوجود آمده بود دیگر باز نخواهد گشت.

حکالت مقام ریاست جمهوری شد، بدنیال این تحولات رژیم نظامی یونان نیز که با ترتیب قوطه کودتا در قبرس مرتکب اشتباهی دردیدف حیانت شده بود سرنگون شد و حکومت تازه.

یکه بر ریاست‌کنستانتین کارامانلیس سیاستمدار کهنه کار یونانی بر سر کار آمده بود و جبران اشتباهات گذشته سیاستی ملایم و آشتی جویانه در برابر ترکیه در پیش گرفت. با تغییر حکومت در یونان مذاکرات سه جانبه انگلستان و ترکیه و یونان برای برقراری آدایش در قبرس در محیطی آشتی جویانه در نو آغاز شد و نتایج مرحله نخستین آن هم تا حدی امیدوارکننده بود، اما ترکیه که با اشغال قسمتی از شمال قبرس و بدست آوردن سر میلمطنی در این جزیره دموکیتی نیرومندتر از همیشه قرار گرفته بود بر سر طرح تقسیم قبرس بین دو جامعه یونانی و ترك و تشکیل یک حکومت فدرال از نمایندگان آنها پافشاری نمود و چون یونان زیر بار چنین طرحی نپذیرفت طرح خود را با توسعه عملیات نظامی در قبرس در اواسط ماه اوت بموقع اجرا گذاشت و با اشغال نظامی یک سوم خاک قبرس از بندر «قاما گوستا» در شرق جزیره تا خلیج مورفودر شمال غربی، جزیره قبرس را عملاً بدو نیم کرد.

یونان که قدرت نظامی در برابر ترکیه به نسبت یک بر سه میباشد و یاقریب یکهزار کیلومتر فاصله از قبرس عملاً نمیتوانست به مقابله با حمله ترکیه برخیزد در برابر اشغال نظامی شمال قبرس از طرف ترکیه، از اقدام به جنگ علیه ترکیه یا اعزام نیرو برای کمک به یونانیهای قبرس خودداری کرد. اما بعلت سکوت و بی‌اعتنائی آمریکا و سازمان پیمان آتلانتیک در برابر عملیات نظامی ترکیه نیروهای